

پوستره‌های ارائه شده در اولین کنگره سراسری آموزش بهداشت یزد در سال ۱۳۸۳

زهرا جوهری، علی رمضان‌خانی، ناهید خلدی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۴؛ ۵(۲): ۱۸۸ تا ۱۹۰.

از آنجا که در همایش‌ها برای معرفی مطالعات از پوستر استفاده می‌شود و به نظر می‌رسد در همایش آموزش بهداشت، به علت کاربرد این شیوه در آموزش جامعه، نویسندگان مهارت مناسب‌تری دارند، بنابراین، این مطالعه با هدف تعیین وضعیت پوسترهای ارائه شده در اولین کنگره آموزش بهداشت یزد در سال ۱۳۸۳ صورت گرفت.

در یک مطالعه توصیفی-مقطعی، تمامی پوسترهای ارائه شده در اولین کنگره سراسری آموزش بهداشت یزد (۸۷ پوستر) توسط محقق مورد ارزیابی قرار گرفت. روش گردآوری اطلاعات مشاهده و استفاده از یک فرم بود. برای این منظور فرم ارزیابی پوستر با استفاده از مروری بر متون، استفاده از سایت‌های اطلاعاتی و مشاوره با کارشناسان تهیه گردید. اعتبار این فرم با اعتبار محتوی و پایایی آن با روش test-retest تأیید گردید ($r=0/95$). با توجه به این موضوع که از تمامی پوسترهای ارائه شده در کنگره فیلم و اسلاید تهیه شده بود، بنابراین، امکان بازبینی آنها موجود بود. فرم ارزیابی شامل بخش‌های مربوط به اطلاعات تهیه‌کننده پوستر، اجزای مختلف پوستر و امتیاز مربوط به هر یک از اجزا در مقایسه با استانداردهای طرح شده برای تهیه پوستر بود.

همچنین برای ارزیابی کامل‌تر از پوسترها، فیلم و اسلاید تهیه شد و از خلاصه مقالات نیز استفاده گردید (۷). پس از تکمیل فرم‌ها، ارزیابی نهایی و مجموع امتیازات هر پوستر مورد بررسی قرار گرفت. امتیازبندی بخش‌های مختلف پوستر به صورت کاملاً نامناسب (۱ امتیاز) تا کاملاً مناسب (۶ امتیاز) بود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS به صورت میانگین و انحراف معیار و توزیع فراوانی تجزیه و تحلیل شد.

از بین نویسندگان مقالات پوسترها، ۵۹/۸ درصد کارشناس ارشد، ۲۸/۷ درصد دکترا و بقیه کارشناس و کاردان بودند. بیشترین سهم (۵۰/۶ درصد) از پوسترها توسط مربیان ارائه شده بود. در زمینه اجزای ارائه شده در هر پوستر نیز بخش

با توجه به گسترش علوم و فنون و نیاز به اطلاع‌رسانی بیشتر، بسیاری از محققین، به دلایل مختلف، مقالات خود را به صورت پوستر ارائه می‌دهند. در واقع پوستر، مقاله کوتاهی است که نویسنده آن را به شکل سخنرانی ارائه نمی‌کند بلکه آن را روی صفحه‌ای با ابعاد مشخص مکتوب نموده و در محلی که در سمینار برای این منظور در اختیارش می‌گذارند، نصب می‌نماید تا علاقمندان، ضمن مطالعه آن، در صورتی که سؤالی داشته باشند با او در میان بگذارند. این موضوع در کنگره‌های علوم پزشکی بسیار متداول است (۲ و ۱).

در بسیاری از موارد، به دلیل مشخص نبودن روش تحقیق، ابزار گردآوری اطلاعات، مکان و زمان پژوهش، تحقیقات مجددی در آن زمینه انجام می‌گیرد و بسیاری از تحقیقات با ارزش، به دلیل ارائه نامناسب به شکل پوستر یا سخنرانی، اغلب به صورت ناقص ارائه می‌شوند (۳ و ۴). عدم جذابیت یکی از مشکلات مهم موجود در پوسترهای فعلی می‌باشد. گاهی نیز پوستر به عنوان یک وسیله کمک آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد (۱ و ۲).

تقریباً تمامی مقالات پژوهشی که به صورت پوستر ارائه می‌شوند لازم است دارای اجزای شامل: عنوان، چکیده، واژه‌های کلیدی، مقدمه، روش‌ها، یافته‌ها، بحث و نتیجه‌گیری، تشکر و قدردانی و منابع باشند و برخی از اجزا ممکن است به صورت مشترک تحت یک عنوان ذکر شوند (۵ و ۶).

آدرس مکاتبه: زهرا جوهری (مربی)، گروه بهداشت و پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شاهد، خیابان شهید عبدالله زاده، بلوار کشاورز، تهران.
E-mail: jouhari42@yahoo.com

دکتر علی رمضان‌خانی، استادیار و ناهید خلدی، مربی گروه بهداشت و پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی شاهد.
این نامه در تاریخ ۸۳/۱۲/۲۷ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۴/۶/۶ اصلاح شده و در تاریخ ۸۴/۹/۲۷ پذیرش شده است.

ارتباط معنی‌دار به دست نیامد. جدول یک، فراوانی امتیازات کسب شده ارائه‌دهندگان پوستر را بر اساس مقطع تحصیلی نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی بالاترین امتیاز (۵/۶-۴/۹) مربوط به محققین با مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بود (۳ از ۶) که مرئیان در همین گروه قرار داشته‌اند.

با توجه به نتایج به دست آمده در این بررسی، مشاهده گردید که ارائه‌دهندگان مقالات پوستر به برخی از بخش‌ها توجه بیشتری نموده‌اند و این بخش‌ها به استانداردهای مطرح شده نزدیکتر هستند. در مورد اجزای پوسترها نیز بخش‌هایی مانند مقدمه، روش کار، عنوان و نتایج، تقریباً در تمامی یا اکثریت پوسترها ارائه گردیده در حالی که واژه‌های کلیدی، منابع یا آدرس نویسنده، کمتر مورد توجه قرار گرفته است که این بخش‌ها نیز به میزان سایر بخش‌ها در هدایت خواننده و انتقال مطالب می‌توانند مؤثر و مفید باشند.

در زمینه خصوصیات فیزیکی پوستر مانند ابعاد، رنگ، فونت‌ها و ...، توجه کمتری به عمل آمده است. اندازه حروف عناوین، نام نویسندگان و جداول بیشترین میانگین امتیاز را دارا بوده‌اند در حالی که ترتیب صفحات، تنوع رنگ و نوع کاغذ کمتر مورد توجه قرار گرفته است و کمترین میانگین کسب شده مربوط به امتیاز حضور در کنار پوستر در زمان بوده است.

مقدمه، روش کار و عنوان در ۱۰۰ درصد مقالات پوستر ا ارائه گردیده بود و کمترین سهم به چکیده (۴۲/۵ درصد) و واژه‌های کلیدی (۳۱ درصد) اختصاص داشت. بخش ارائه منابع نیز سهم کمی داشت (۵۷/۵ درصد). در مورد آدرس نویسنده ۷۲/۴ درصد پوسترها دارای این بخش بودند. فراوانی نسبی عنوان ۸۹/۹، نام نویسندگان ۹۶/۶، نتایج ۹۶/۶، بحث ۹۳/۱، اشکال و نمودار ۸۶/۲ آدرس ۷۲/۴ درصد بود.

میانگین و انحراف معیار موضوعات مورد بررسی به صورت اندازه حرف و عنوان $۱/۳ \pm ۵/۲$ ، توضیح جداول و اشکال $۱/۳ \pm ۵/۲$ و اندازه حروف نویسندگان $۱/۲ \pm ۵/۱$ ، ابعاد پوستر $۱/۲ \pm ۵/۰۶$ ، وضوح جداول و اشکال $۱/۲ \pm ۴/۵$ ، اندازه سرعنوان‌ها $۱/۵ \pm ۴/۳$ ، ابعاد پوستر $۱/۲ \pm ۵/۰۶$ ، وضوح و اشکال $۱/۲ \pm ۴/۵$ ، بخش‌ها $۱/۳ \pm ۴/۲$ ، تناسب رنگ $۱/۴ \pm ۴/۱$ ، شماره سریال صفحات $۲/۴ \pm ۳/۳$ ، ترتیب صفحات $۲/۳ \pm ۳/۲$ ، کاغذ مناسب $۳/۱ \pm ۰/۶۹$ ، تنوع رنگ $۱/۲ \pm ۲/۷$ ، حضور در کنار پوستر $۱/۴ \pm ۱/۵$ بود که بالاترین امتیاز به اندازه حروف عنوان و توضیح جداول و اشکال، و پایین‌ترین امتیاز به حضور نویسنده در کنار پوستر تعلق گرفت.

رابطه متغیرهای رتبه علمی و مقطع تحصیلی با امتیاز کسب شده با آزمون آنالیز واریانس مورد بررسی قرار گرفت و

جدول ۱. توزیع فراوانی طبقه‌بندی امتیاز کسب شده ارائه‌دهندگان پوستر براساس مقطع تحصیلی آنان

طبقه‌بندی امتیازات	۳/۴۹ تا ۲/۸	۴/۱۹ تا ۳/۵	۴/۸۹ تا ۴/۲	۵/۶ تا ۴/۹
کارشناسی	۱ (٪۱۱/۱)	۳ (٪۳۳/۳)	۵ (٪۵۵/۶)	۰
کارشناسی ارشد	۱۱ (٪۲۱/۱)	۲۱ (٪۴۰/۴)	۱۷ (٪۳۲/۷)	۳ (٪۵/۸)
دکتر	۴ (٪۱۶)	۱۰ (٪۴۰)	۱۰ (٪۴۰)	۱ (٪۴)

- در زمان برگزاری همایش، در زمان‌های مقرر، ارائه‌دهندگان در کنار پوسترهای خود برای پاسخ‌گویی حضور یابند.

- با برگزاری کارگاه‌های آموزشی، دانشجویان و اساتید آگاهی لازم را برای استفاده از این ابزار به دست آورند.

مسلماً در صورتی که یک مقاله پوستر بنحو مناسبی طراحی و ارائه شود، می‌تواند همانند مقالات سخنرانی در انتقال مطالب پژوهشی و آموزشی مؤثر واقع شود.

موارد زیر به عنوان نکات مهم، به منظور بهبود در نحوه ارائه مقالات پوستر پیشنهاد می‌شوند:

- دستورات عمل کلی همراه با فرم پذیرش مقالات برای ارائه‌دهندگان پوستر ارائه شود.

- سایت‌های مربوط به کنگره این دستورات عمل‌ها را ارائه نمایند.

- دبیران اجرایی همایش‌ها مکان‌های مناسبی را با شرایط استاندارد (نورپردازی مناسب، زاویه نصب مناسب و ...) برای پوسترها پیش‌بینی نمایند.

منابع

1. Jones KV, Hsu-Hage BH. Health promotion projects: skill and attitude learning for medical students. *Med Educ* 1999; 33(8): 585-91.
2. Thurber RF, Asselin ME. An educational fair and poster approach to organization-wide mandatory education. *J Contin Educ Nurs* 1999; 30(1): 25-9.
3. Zelle BA, Zlowodzki M, Bhandari M. Discrepancies between proceedings abstracts and posters at a scientific meeting. *Clin Orthop Relat Res* 2005; 435: 245-9.
4. Chabeli MM. A poster presentation as an evaluation method to facilitate reflective thinking skills in nursing education. *Curationis* 2002; 25(3): 10-8.
5. George Mason University. A guide to writing in the biological sciences. the poster session. [cited 2005 dec 10]. Available from: <http://www.gmu.edu/acadexcel/findex.html>
6. Tips for poster design. Planning your poster. [cited 2005 dec 10]. Available from: <http://www.lib.sun.ac.za/Library/eng/help/Infolit2002/poster1.htm>
۷. خلاصه مقالات اولین کنگره سراسری آموزش بهداشت . فصلنامه پژوهشی دانشکده بهداشت ۱۳۸۲؛ ۲(۳و۲).

